מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר צמחים וציפורים שהם מבשרי סתיו ולזהות את סימני ההיכר שלהם
- להבין איך הסתגלויות (כמו בצל תת-קרקעי או זרעים קלים) עוזרות לשרוד בקיץ יבש
- לדעת למה אסור לפגוע בפרחי בר מוגנים ולהבחין בין אמונה עממית לבדיקה מדעית

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – הכירו את מבשרי הסתיו

1. א – חצב מצוי
2. א – לכרכום 3 אבקנים ולסתוונית 6
3. ב – נחליאלי לבן
4. ב – הגשם הראשון של השנה
5. א – נרקיס מצוי

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – לחצב יש בצל ששומר מים ומזון בקיץ
2. לא נכון – העלים יוצאים אחרי הפריחה, לקראת החורף
3. לא נכון – נכון להיום אין הוכחה מדעית לכך, זו אמונה עממית
4. נכון – כך כתוב בטבלת המבשרים
5. לא נכון – אסור לפגוע בצמחים מוגנים גם אם הם נראים שכיחים

חלק ג' – התאימו מבשר לסימן הזיהוי שלו

1 – ד (עמוד פריחה לבן וגבוה בלי עלים)
2 – א (עלים בצורת לב עם ציור כסוף)
3 – ב (שלושה אבקנים ועלים עם פס לבן באמצע)
4 – ה (ציפור קטנה שמנענעת את הזנב בלי הפסקה)
5 – ג (ציפור גדולה עם כנפיים בקצוות שחורים)

חלק ד' – השלימו את המילה החסרה

1. חצב
2. יורה
3. קטוף
4. חסידה
5. שעווה

חלק ה' – סדרו את שלבי משימת החקר

1. בחרו מבשר סתיו אחד - צמח או ציפור
2. מצאו שלוש עובדות ממקורות אמינים ורשמו מאיפה כל עובדה
3. הסבירו איך המבשר שבחרתם מותאם לעונה
4. הכינו כרטיס זיהוי עם ציור ופרטים

חלק ו' – כתיבה וחשיבה

1. למשל: חצב ונרקיס - דומה: שניהם צמחים גיאופיטים, שניהם מוגנים. שונה: החצב פורח בלי עלים, הנרקיס עם עלים; זמני הפריחה שונים

כרטיס יציאה – מה לחפש

- פרח או ציפור עם תיאור מדויק מהטבלה
- כי הם ערכי טבע מוגנים בחוק ופגיעה בהם פוגעת באוכלוסייה בטבע
- אמונה לא נבדקה בשיטה מדעית; טענה מדעית נבדקת במדידות חוזרות ונתונים

טיפים להפעלה:

- אפשר להתחיל בהצגת תמונות של המבשרים השונים לפני מילוי הדף
- כדאי להדגיש את חשיבות השמירה על פרחי הבר ולתת דוגמה אישית מהכיתה או מהסביבה
- בחלק של החקר המדעי, אפשר לקיים דיון קצר בכיתה על ניסוי אמין לפני שהתלמידים כותבים תשובה

דף תרגול: מבשרי הסתיו - חוקרים ושומרים על הטבע

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בסוף הקיץ מופיעים בטבע סימנים שמבשרים שהחורף בדרך - צמחים כמו החצב והרקפת, וציפורים כמו הנחליאלי והחסידה. בדף זה נלמד לזהות אותם, נבין איך הם מסתגלים לעונות השנה, ונבדוק מה ההבדל בין אמונה עממית למחקר מדעי.

1 חלק א' – הכירו את מבשרי הסתיו

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איזה מבשר סתיו פורח בעמוד גבוה ולבן, בלי עלים בכלל?

א) חצב מצוי ב) רקפת מצויה ג) נחליאלי לבן ד) חסידה לבנה

2. מה ההבדל בין כרכום לסתוונית לפי מספר האבקנים?

א) לכרכום 3 אבקנים ולסתוונית 6 ב) לכרכום 6 אבקנים ולסתוונית 3 ג) לשניהם יש 3 אבקנים

ד) לשניהם יש 6 אבקנים

3. איזו ציפור מגיעה לישראל בסתיו, נשארת כל החורף ומנענעת את הזנב בלי הפסקה?

א) חסידה לבנה ב) נחליאלי לבן ג) דרור הבית ד) שחף

4. מה זה היורה?

א) הגשם האחרון באביב ב) הגשם הראשון של השנה ג) רוח חזקה בקיץ ד) שיטפון בחורף

5. איזה צמח גדל בעיקר באזורים לחים ובעמקים, עם ריח חזק ומתוק?

א) נרקיס מצוי ב) חצב מצוי ג) כרכום ד) רקפת מצויה

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	החצב הוא גיאופיט - יש לו איבר אגירה מתחת לאדמה	☐	☐
2	העלים של החצב מופיעים לפני הפריחה	☐	☐
3	יש הוכחה מדעית שגובה עמוד החצב מנבא כמה גשם ירד בחורף	☐	☐
4	חסידה לבנה היא ציפור נודדת שעוברת מעל ישראל בדרכה מאירופה לאפריקה	☐	☐
5	מותר לקטוף פרח בר מוגן אם הוא נראה שכיח בשטח	☐	☐

3 חלק ג' – התאימו מבשר לסימן הזיהוי שלו

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. חצב מצוי	____	**א.** עלים בצורת לב עם ציור כסוף
2. רקפת מצויה	____	**ב.** שלושה אבקנים ועלים עם פס לבן באמצע
3. כרכום	____	**ג.** ציפור גדולה עם כנפיים בקצוות שחורים
4. נחליאלי לבן	____	**ד.** עמוד פריחה לבן וגבוה בלי עלים
5. חסידה לבנה	____	**ה.** ציפור קטנה שמנענעת את הזנב בלי הפסקה

4 חלק ד' – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. ה_____ הוא צמח גיאופיט שפורח בסוף הקיץ בלי עלים כלל

2. הגשם הראשון של השנה נקרא _____

3. צמחים שהוכרזו כערכי טבע מוגנים אסור ל_____ אותם

4. ה_____ היא ציפור נודדת שעוברת מעל ישראל בסתיו בדרכה לאפריקה

5. העלים של החצב מכוסים בשכבת _____ שנותנת להם גוון כחלחל

5 חלק ה' – סדרו את שלבי משימת החקר

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	הסבירו איך המבשר שבחרתם מותאם לעונה
☐	הכינו כרטיס זיהוי עם ציור ופרטים
☐	בחרו מבשר סתיו אחד - צמח או ציפור
☐	מצאו שלוש עובדות ממקורות אמינים ורשמו מאיפה כל עובדה

6 חלק ו' – כתיבה וחשיבה

ענו בקצרה.

1. בחרו שני מבשרים מאותו סוג (שני צמחים או שתי ציפורים) וכתבו 2 דברים דומים ו-2 דברים שונים ביניהם

כרטיס יציאה

ציינו שם של מבשר סתיו אחד וסימן זיהוי שלו

למה אסור לקטוף פרחי בר מוגנים גם אם הם נראים שכיחים?

מה ההבדל בין אמונה עממית לטענה שנבדקה מדעית?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀